

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 3. Quotuplex sit libertas actus primi. Quotuplex itidem necessitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

suam entitatem præcisè sit proximè potens operari, & non operari, atque aded libera, libertatem eius à parte rei in solà ipsà entitate talis causæ consistere. Si quæ verò causa possibilis per aliquam formam sibi inhaerentem reddatur libera, aut in ipsa formà, aut certè in aggregato ex entitate causæ, & formæ consistit à parte rei talis causæ libertas. Quibus in casibus denominatio liberæ cuius ex dictis causis erit intrinseca; priori quidem per identitatem; posteriori autem per adhesionem iuxta denominationum doctrinam datam locis citatis.

13 Difficultas igitur superest, an quando denominatio liberæ in causâ, cui convenit, est semiextrinseca, libertas in solâ entitate causæ, an potius in aggregato omnium, quæ ad talem denominationem concurrunt consistat realiter. Primum tenere debent Connotatores, qui in huiusmodi denominationibus formam denominantem cum subiecto denominato identificant, extrinsecè tantum cetera requirentes ad hoc, ut tale subiectum denominetur per talem formam. Quibus consentire videtur Petr. Hurt. disput. 15. de Animâ sect. 3. dum ait, libertatem voluntatis cum ipsâ voluntate idem esse, cogitationes autem, & cetera extrinsecè tantum requiri, ut voluntas euadat libera. Secundum autem tenent ceteri Doctores communiter, qui sententiam dictam de connotatis vniuersi consensu rejiciunt. Cum quibus impresentiarum sentit Quiedo controu. 12. de Animâ punct. 4. docens, in conceptu reali libertatis non solam entitatem voluntatis, sed cetera omnia requisita, ut voluntas euadat libera, intrinsecè claudi. Quid autem importet libertas actus primi sumpta formaliter tum in abstracto, tum in concreto, sub eam communem quæstionem de huiusmodi denominationibus cadit, quam tractauimus in Pharo Scient. disput. 12. quæst. 3.

Propositio 1.

14 Quæcunque ad libertatem actus primi, siue ad denominationem, qua causa denominatur libera, ita sunt requisita, ut, deficiente præcisè quouis eorum, libertas ipsa siue denominatio deficeret, in conceptu reali talis libertatis, talisve denominationis clauduntur intrinsecè tanquam eius constitutiuâ, quantumuis ea entitati talis causæ extrinseca, & accessoria sint.

Hæc propositio sub vniuersaliore, in qua continetur, est demonstrata à nobis in Pharo Scient. disput. 9. quæst. 5. proposit. 19. Recognoscatur demonstratio facta ibi, & huc applicetur, ne actum agamus. Vbi etiam apparebit legenti, quomodo per ipsam demonstrationem sententia illa commemorata de connotatis vniuersè, & demonstratiuè manet reiecta.

Propositio 2.

15 Libertas actus primi sumpta formaliter, prout à nobis concipitur, tum in abstracto, tum in concreto non potest non im-

portare secum aliquod ens rationis, non fictum, sed supposititium.

Hæc etiam propositio sub vniuersaliore manet probata in Pharo Scient. disput. 12. quæst. 3. supra citata. Quæ ad rem videnda.

16 Ex dictis inferendum est, in quonam necessitas actus primi consistat. Cum enim causa tunc sit in actu primo ad actum secundum necessitata, quando ita in hunc prodire potest, ut nequeat in ipsum non prodire, sit sanè, necessitatem actus primi duo dicere, potentiam scilicet proximam ad actum secundum, & defectum potentie proximæ ad eius contradictorium. Ex quo rursum fit, ut necessitas actus primi plerumque sit denominatio semiextrinseca includens in suo conceptu reali omnia fundamenta, ex quibus desumitur; in suo autem conceptu formali aliquod ens rationis, non fictum, sed supposititium, iuxta dicta de libertate opposita proposit. 1. & 2. Erit tamen necessitas actus primi denominatio intrinseca aut per identitatem, aut per adhesionem, si quando causa aut per solam suam entitatem, aut per solam formam sibi inhaerentem fuerit ad actum secundum necessitata, iuxta dicta de libertate actus primi suppositione tertiâ.

17 Venio iam ad secundam quæstionis partem. Et dico breuiter, has voces *liberum arbitrium* duobus imprimis modis solere vsurpari. Primo pro nudâ entitate voluntatis radicaliter indifferentis, siue remotissimè liberæ aptæ ad operandum liberè, si accedant alia requisita; iuxta quam acceptionem solemus dicere, hominem liberum arbitrium habere, etiam, dum caret usu rationis, videlicet in infantiâ, in amentia, in ebrietate, in somno. Secundo pro voluntate iam absolutè liberâ, siue instructâ omnibus requisitis ad liberè operandum. Quo pacto, dum homo caret usu rationis, quandoque libero arbitrio carere dicitur; quia caret libertate actus primi. Et quoniam voluntas siue increata, siue creata sine ductu rationis seu intellectus non operatur, ideò nomine liberi arbitrij ratio etiam aliquo modo videtur connotari in quavis acceptione ex dictis. Videantur latius differentes de acceptionibus liberi arbitrij, deque constitutiuis eius Belarm. tom. 4. lib. 3. de Grat. & liber. arbitr. Soarez disput. 19. Metaph. sect. 5. & Proleg. 1. de Grat. cap. 1. Quiedo controu. 12. de Animâ punct. 4. & alij.

QVAESTIO III.

*Quotuplex sit libertas actus primi.
Quotuplex videm necessitas.*

18 Quauis libertas actus primi, eiusdemque opposita necessitas in hac quæstione potissimum diuidenda sit. Obiter tamen etiam videbimus, num libertas, & necessitas actus secundum, quæ ab actu primo deriuatur, suas quoque habeat species, in quas diuidi possit.

Diuisio 1.

19 Primò diuiditur celebri diuisione libertas in libertatem quoad exercitium, & libertatem quoad specificationem.

Cuius diuisionis mentionem faciunt S. Tho. 1. 2. quæst. 13. artic. 6. & ibi Caiet. Conrad. & Vazq. Soar. in Metaph. d. sput. 19. lect. 4. num. 9. Mol. 1. par. quæst. 14. disput. 2. Bellarm. de Gratia, & liber. arbitr. 1. b. 3. cap. 3. & alij communiter. Libertas quoad exercitium est illa, qua causa est libera ad operandum, & ad non operandum. Libertas quoad specificationem, qua causa est libera, seu indifferens ad eligendum hunc actum præ alio ex ijs, quos potest exercere specie inter se differentes.

20 Hactenus autem quæst. 1. & 2. de solâ libertate quoad exercitium sermonem fecimus, eamque solam definiuimus iuxta communem morem: quia ea est præcipua libertas, & sine qua nullarum aliarum potest subsistere, vt patet ex dicendis in hac quæst. Similiter necessitas, alia est necessitas quoad exercitium; alia quoad specificationem. Necessitas quoad exercitium est illa, ratione cuius causa non potest non exerceri per aliquem actum. Necessitas quoad specificationem est, quando causa bene potest per actum non exerceri; casu tamen, quod exerceatur, per actum huius speciei exercenda est; non enim potest per alium diuersum exerceri. V. g. voluntas circa obiectum bonum quoad exercitium necessatur, quando non potest non amare illud; quoad specificationem verò, quando bene potest in illud obiectum non ferri per actum vllum; casu tamen, quod in illud feratur, per amorem, & non per odium ferenda est. Porro necessitas quoad exercitium opponitur libertati quoad exercitium; necessitas autem quoad specificationem libertati quoad specificationem. Et hæc de primâ diuisione libertatis quæ communiter traditur.

Diuisio 2.

21 Secundò diuiditur vulgò libertas in libertatem contradictionis, & libertatem contrarietatis.

Libertas contradictionis est illa, qua causa redditur proximè indifferens respectu extremorum, quæ contradictorie opponuntur: qualis est libertas actus primi, qua voluntas potest amare, & non amare idem obiectum. Libertas contrarietatis est indifferens proxima causa respectu extremorum, quæ opponuntur contrariè: huiusmodi est libertas, quam habet voluntas ad amandum, & odio habendum idem obiectum: qui sunt actus voluntatis contrarij. Caterùm hæc duabus diuisionibus, prout vulgò circumferri solent, non diuiditur adequatè libertas actus primi. Ob id nouus diuidendi ordo tentandus nobis est.

Diuisio 3.

22 Tertiò igitur libertas actus primi ali-

ter, & in extrema multò plura est diuidenda à nobis, vt sequitur.

Quod vt exactè, & clarè fiat, prænotare, primùm oportet, per potentiam proximam ad operandum, & ad non operandum (quæ potissima libertas est actus primi, vulgòque libertas quoad exercitium, atque etiam libertas contradictionis vocari solet) reddi causam proximè indifferens ad alterum ex duobus extremis, nempe ad actum, & ad carentiam, seu omissionem actus. Vnde iure optimo effectum est, vt omnis proxima indifferens causa ad alterum ex duobus extremis libertas actus primi dicatur, cuiusvis demum rationis ea extrema sint. Quocirca libertas actus primi vniuersalissimè accepta, prout omnes libertates amplectitur, sic potest sanè defini. Est proxima causa indifferens ad alterum ex duobus extremis. Seu, Est potentia proxima ad vnum, & ad alterum extremum sub diuisione. Pariterque necessitas actus primi vniuersè sic potest defini. Est determinatio ad alterum ex duobus extremis. Seu, Est potentia proxima ad vnum ex duobus extremis, quin sit ad alterum.

Igitur vel vtrumque extremum est positium; & sic libertas actus primi respectu illorum potest dici libertas positua. Vel vtrumque extremum est negatiuum; & sic libertas respectu illorum potest vocari libertas negatiua. Vel alterum extremum est positium, alterum negatiuum, & sic libertas respectu illorum dicitur mixta. Ex quo patet, libertatem vniuersalissimè acceptam in hæc primùm tria membra diuidendam esse, in libertatem posituam, negatiuam, & mixtam. Quibus totidem respondent necessitates actus primi. Positiua, negatiua, & mixta.

Rursum, quia duo extrema positiua aut positiua esse contraria, aut non contraria, fit, vt libertas positiua alia sit libertas positiua contrarietatis, alia sit libertas positiua non contrarietatis. Eodemque pacto libertas negatiua alia erit libertas negatiua contrarietatis, quæ versatur circa negationes contrarias, alia negatiua non contrarietatis, quæ versatur circa negationes non contrarias. Simili modo, quia, cum ex duobus extremis alterum est quid positium, alterum est negatio, aut possunt hæc duo esse contradictoria, aut non contradictoria, fiet, vt libertas mixta diuidi possit in libertatem mixtam contradictionis, (quæ omnium præcipua est, vt diximus), & in libertatem mixtam non contradictionis. Quibus singulis, singulæ quoque respondent necessitates.

Et quoniam de ratione cuiusvis libertatis actus primi est, vt per eam causa possit assumere quoduis ex extremis, circa quæ versatur, respectu altero, non potest non quævis libertas esse electiua alterutrius ex talibus extremis præ altero. Sed est tamen duplex. Altera purè electiua, quando causa necessariò debet assumere vnum ex extremis, & relinquere alterum, impotens vel ad assumendum vtrumque simul, vel ad relinquendum vtrumque simul. Et talis est libertas, quæ versatur circa extrema opposita circa medium, qualia sunt omnia contradictoria, & ex contrarijs ea, quæ medium recusant, iuxta doctrinam oppositorum, quam dedimus in Pharo Scienc. disput. 14. quæst. 3. Eò videlicet quod vtraque ita inter se opposita sunt, vt etiam eorum

rum contradictoria opposita sint inter se. Altera est libertas electiva simul, & collectiva, quando causa ita potest assumere unum ex extremis, & relinquere alterum, ut etiam possit vel assumere, vel relinquere utrumque simul. Unde hæc rursus est triplex. Prima, quando potest assumere simul utrumque, non tamen relinquere. Secunda, quando vice versa utrumque simul potest relinquere, non tamen assumere. Tertia, quando utrumque simul & assumere, & relinquere potest. Prima est, quæ versatur circa extrema non opposita, quorum tamen contradictoria opposita sunt inter se. Secunda, quæ versatur circa extrema opposita non recusantia medium, quorum scilicet contradictoria inter se opposita non sunt. Tertia, quæ versatur circa extrema non opposita, quorum contradictoria itidem inter se opposita non sunt. Porro cum opposita extrema aut metaphysicè, aut physicè, aut moraliter sint opposita iuxta doctrinam etiam traditam loco citato, unaquæque omnium dictarum libertatum, præter ultimam, in tria præterea membra diuidenda venit iuxta triplex istud genus oppositorum extremorum.

26. Iam verò, cum sit certum, circa extrema mutuo connexa inter se comparata libertatem actus primi dari non posse, quatenus non est dabilis potestas assumendi unum præ altero, vel vice versa; dubitari tamen potest, an circa extrema connexa non mutuo potestas dabilis assumendi unum præ altero, licet non vice versa, libertas actus primi vocari possit. Arbitror, posse cum quacumque restrictione. Dici enim potest libertas dimidiata, compositaque ex semielectiva, & semicollectiva, quatenus potestas est ad eligendum vel unum ex extremis, vel collectionem amborum. Loquutus autem sum de extremis conexus inter se comparatis. Nam circa aggregatum eorum comparatum cum alio extremo, aut ipsi opposito, aut non opposito, dubium non est, quin perinde, ac circa quævis alia extrema, possit dari libertas iuxta dicenda statim.

27. Pergo enim diuidendo, & dico præterea, extrema, circa quæ versatur libertas, aut posse esse eiuſdem peciei; aut diuersæ. Tum aut quodlibet ex extremis est vnus actus, vel vna negatio singularis; aut est aggregatum ex pluribus. Si ex pluribus, aut ex pluribus actibus positivis; aut ex pluribus negationibus; aut ex actibus, & ex negationibus simul. Si ex pluribus puris actibus, ex pluribusve puris negationibus, aut diuersis inter se specie, aut eiuſdem speciei inter se. Vel tandem alterum extremum est singulare negatiuum, vel positivum; alterum aggregatum aliquod ex prædictis. Totidem ergo modis libertas venit diuidenda.

28. Quibus profecto diuisionibus libertas actus primi vnuerſe in omnia membra possibilis scientificè dissecta videtur. Singulis autem libertatibus dictis singulæ necessitates respondent, ut dictum est.

29. Superest modò, vt demonſtrems quomodo libertas potissima contradictionis necessariò reliquas comitetur, adeò, vt sine illà nulla aliarum possit subsistere. Omnis enim libertas aut est positiva, aut negatiua, aut mixta, vt constat ex diuisione data num. 23. Si sit mixta; aut est potissima libertas contradictionis, quæ sine se ipsa non potest esse; aut est non contradictionis. De qua ostendo, non posse esse sine libertate con-

tradictionis. Nam, si causa tali libertate libera potest assumere extremum positivum A, relicto extremo negatiuo B, & è contra. Ergo potest assumere, & relinquere extremum A: itemque assumere, & relinquere extremum B. Quæ sunt duæ libertates contradictionis. Simili modo idem monstratur de libertate positiva, atque etiam de negatiua. Cum vtrâque enim reperitur duplex libertas contradictionis; altera, quæ potest assumi, & relinqui vnum extremum; altera, quæ potest assumi, & relinqui alterum extremum. Quòd si verò aliqua ex his libertatibus sit dimidiata iuxta dicta num. 26. vnâ, vt minimum feret secum libertatem contradictionis. Si enim causa potest assumere extremum A, relicto extremo B; sed non è conuersò; quia B nequit assumi sine A; falsum erit vna libertas contradictionis, quæ extremum B, poterit relinqui, & assumi. Ex quo inferitur, non posse esse libertatem, quam vulgò vocant quoad specificationem sine libertate quoad exercitium. Quia libertas quoad exercitium non distinguitur à libertate contradictionis.

30. Similiter nulla est necessitas actus primi, quam non debeat comitari necessitas contradictionis. Si enim causa ex duobus extremis A B non potest non assumere A. Ergo non est libera ad assumendum, & relinquendum ipsum A. Ergo est necessitata ad A necessitate contradictionis. Ex quo patet, necessitatem, quam vulgò vocant quoad specificationem, aliquam secum ferre necessitatem quoad exercitium. Si enim voluntas casu, quo tendat in obiectum bonum, debet tendere per amorem, & per odium tendere nequit. Ergo est necessitata quoad exercitium, omiffis odij.

31. Hæc de libertate actus primi, eiusque membris. Quæ omnia si quis ad vnuerſaliores, atque etiam ad vulgares diuisiones velit reducere, dicat primò, libertatem actus primi facultatem esse ad eligendum inter extrema vel opposita, vel non opposita. Si opposita; vel contradictoriè, & ea est libertas contradictionis; vel contrariè; & ea est libertas contrarietatis, (omnis quippe oppositio extremorum sub hisce duabus continetur, vt ostendimus in Pharo Scient. disput. 14. quæst. 3.) Si non opposita; ea erit libertas anonyma; nam apud Auctores, vt pote in hac partitione ab eis prætermiffa, nondum sortita nomen est. Itaque omnis libertas actus primi aut est contradictionis, aut contrarietatis, aut anonyma. Secundò dicat, quod ad alteram partitionem vulgarem attinet, solam libertatem contradictionis esse libertatem quoad exercitium; cæteras autem, præter illam, sub libertatem quoad specificationem comprehendendas venire.

32. Ex dictis inferitur, quot modis libertas etiam actus secundi diuidenda veniat. Cum enim ea per respectum ad libertatem actus primi accipitur, imò plerunque saltem sit quædam denominatio extrinseca ab illà desumpta, quot modis diuisa est à nobis libertas actus primi, totidem sanè libertas actus secundi diuidi potest. Id quod, quia facillimum factum est, Lectori faciendum reliquimus. Id solum oportebit aduertere, quænam modum inter libertates actus primi libertas contradictionis, sine quoad exercitium, adeò est potissima, vt sine illà nulla aliarum subsistere possit, vt ostendimus; ita inter libertates actus secundi eam, quæ respectiue ad illam

conuenit ipsi actui secundo, consistitque in contingentia eius essendi, vel non essendi a causa quoad exercitium libera, ita esse potissimum, vt sine illa nulla aliarum possit consistere.

Diuisio 4.

33 Libertas actus primi præterea in metaphysicam, physicam, & moralem diuidenda est.

Nam coalescit, vt constat ex dictis, ex duabus potentijs proximis, quibus causa potens redditur ad ea duo extrema disunctim, respectu quorum est libertas. Et potentia sumpta vniuersim in eadem diuiditur membra; vt statimus in Pharo Scient. disput. 8. quest. 3. diuis. 5. Libertas itaque metaphysica est illa, qua causa ita potest alterutrum ex duobus extremis, vt ex neutro posito sequatur contradictio. Libertas physica est, qua causa ita potest alterutrum ex duobus extremis, vt ex neutro posito sequatur aliquid contra iura naturæ. Libertas denique moralis est, qua causa ita potest alterutrum ex duabus extremis, vt illius posito non sit nimum difficilis, aut non sit ex numero eorum, quæ nunquam, aut raro solent accidere. Inter quas libertates hic or'o est. Quod moralis sine physica, & metaphysica, & physica sine metaphysica subsistere nequeant. At vice versâ metaphysica sine physica, & moralis physica autem sine morali bene possunt existere.

34 Pari ratione diuidenda est necessitas actus primi in metaphysicam, physicam, & moralem. Tunc causa est determinata, seu necessitata metaphysice ad actum, vel ad omissionem, quando implicat contradictionem in actum non prodire, vel eum non omittere. Tunc physice est determinata, quando nequit actum non elicere, vel eum non omittere, quin ius aliquod, aut debitum naturale frangatur. Tunc denique moraliter, quando operari, vel omittere nimis difficile est, & raro, aut nunquam vitatum cum talibus, aut cum similibus circumstantijs.

35 Hinc constat, libertatem actus secundi eodem modo diuidendam esse in metaphysicam, physicam, & moralem; pariterque eiusdem actus necessitatem. Nam actus secundus aut est contingens metaphysice, aut physice, aut moraliter respectu ad causam proximam, a qua est; aut necessarius totidem modis. In qua contingentia eius libertas; & in qua necessitate eius necessitas consistit.

36 Vnum hic ad extremum animaduerto, non solum actum, per quem causa immediate exercetur, liberum esse libertate actus secundi, sed etiam liberum esse simili libertate effectum per actum productum, & quidquid actum, aut effectum, necessario consequitur, quando cuncta hæc a causa libera in actu primo formaliter quatenus libera proueniunt, prout inferius suo loco explicabitur. Vbi pariter, debita proportione seruata, de necessitate actus secundi, & eorum, quæ necessario sequuntur ex illo, veniet philosophandum.

QVAESTIO IV.

In quibus potentijs, seu in quibus rebus libertas actus primi esse possit.

37 **Q**uia in plerisque difficultatibus deinceps excitandis, & decidendis circa libertatem actus primi eadem est ratio de libertate, contradictionis, quæ omnium potissima est, atque de reliquis commemoratis quest. 3. Idcirco compendij gratia de sola libertate contradictionis agam deinceps in speciali: quidquid autem circa hanc dicitur, pariter de reliquis intelligendum erit, seruata cuiusque proportione: quoties expressè discrimen aliquod non fuerit adnotatum. Ergo in præsentî dubitari potest primò; an solis potentijs, seu rebus casualibus dicta libertas competere possit; an verò rebus etiam non casualibus, quæ posse aliquid dicuntur quouis potentie genere. Quòd si solis causis libertas conuenire potest; secundo queritur, an omnibus omnino causis, an causis dumtaxat certi generis conuenire queat.

38 Pro resolutione suppono primò id, quod iam dixi, libertatem actus primi constari ex duplici potentia proximâ, qua redditur subiectum proximè indifferens ad actum, & ad actus negationem. Est autem potentia proxima illa, per quam subiectum immediatè respicit actum, illumque absolute, & simpliciter dicitur posse, quin aliud quidpiam desideretur, vt subiectum in actum prodeat, præter actum ipsum, iuxta vniuersè dicta in Pharo Scient. disput. 8. quest. 3. diuis. 6.

39 Suppono secundo, quoties plura subiecta ad eundem actum concurrunt, non posse vnum ad talem actum potentiam proximam habere, quin reliqua simul ad eundem habeant potentiam proximam. Otensum est id disput. 8. citatâ Phari quest. 5. proposit. 4. Ex quo planè sequitur, quoties simul cum eâ re, quæ dicitur libera, alia non libera ad eundem actum concurrunt, non posse non omnes omnino indifferentes proximè esse, scilicet potentes proximè respectu talis actus, & negationis eius, vt est indifferens, potensque proximè ad vtrūvis res ipsa libera. Vnde rursus sequitur manifestè, ad hoc, vt aliqua res sit libera libertate actus primi, non satis esse, quòd habeat illa quamlibet indifferentiam proximam respectu actus secundi, & negationis eius, sed aliud quidpiam præterea requisitum esse.

40 Quid ergo hoc? Sanè, quòd res, quæ libera appellatur respectu alicuius actus secundi, suapte naturâ & essentiâ, præ reliquis, quæ cum eâ concurrunt, domina sit, seu dominatiua, seu electiua talis actus, vel negationis eius, determinatiuaque subinde existentie aut vnius, aut alterius, atque adeò tractiua cæteras res, quæ secum concurrunt ad eam partem, quam ipsa elegerit. Demus vnum exemplum. Ad eundem actum liberum charitatis supernaturalis concurrunt effectiue voluntas, & habitus infusus, atque adeò tam voluntas, quam habitus proximè sunt potentes ad concurrendum, & ad non concurrendum.